Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 269. szám. Péntek, november 15.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Apácza-utca 3. sz.**

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség czimére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:
A SZENT-LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.
DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . 6 frt — kr.
Félévre . . 3 » — »
Negyedévre . 1 » 50 »
Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . 8 frt — kr.
Félévre . . 4 » — »
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállitva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

A bécsi községtanács második feloszlatása.

Bécs városának óriási nagy többséggel megválasztott tanácsa megtette azt a vakmerőséget, hogy másodszor is polgármesternek választotta azt a férfiut, aki egy évtizedes, bámulatra méltó küzdelem után nem is sejtett fényes győzelemre vezette az egyesült keresztények pártját, megválasztotta másodszor is Lueger Károly drt.

Lueger másodszor is elfogadta polgártársainak megtisztelő bizalmát. »Aki azt akarja, hogy a nép őt el ne hagyja, kell, hogy maga is hű legyen a néphez.« A nagy császár-város népe hű volt hozzá másodszor is, ő is hű maradt az állhatatosságban.

De hibái vannak és ezek miatt az ismételten oly impozáns módon nyilvánult bizalom sem emelhette őt az osztrák főváros polgármesteri székébe. Van néhány tulajdonságom, — mondá Lueger, — melyet Ausztriában nem látnak szivesen: hogy saját erőmből emelkedtem fel, hogy független gondolkozásu jó osztrák vagyok, hogy Isten s nem az aranyborju szolgája vagyok. Ezek a nép szemében nem hibák.«

Annál nagyobb hibák a liberálisok, merkantilisták és börziánerek szemében. Aki nem borul térdre az aranyborju előtt, aki fel meri emelni szavát a nép s az elnyomott igazság mellett, aki ellentétbe helyezi magát a nagy tőke érdekeivel, aki nem engedi befogatni magát a börziánerek édes igájába, — — — annak pusztulnia kell Bécsben úgy, mint Budapesten, Párisban épp úgy, mint Londonban.

A pénz, az ingó tőke és a börze internationális. Hazát, nemzetiséget nem ismer. Nincs röghöz kötve. A ki nem hajt fejet a bécsi aranyborju előtt, az vessen számot magával, legyen készen reá, hogy magára fogja vonni minden ország hatalmasainak haragját.

A bécsiek jajkiáltását — Budapesten is meghallották, és a felmentő csapatok ideje korán a csatatérre érve megtették a kellő szolgálatot.

Lueger harmadszori megválasztás után sem lehetett Bécs polgármestere. Először nem fogadta el, mert nem érezte elég erősnek pártját arra, hogy beválthassa a hozzá füzött reményeket. Akkor feloszlatták a községházát.

A szeptemberi választások roppant mérvben megerősitették pártját: 65 helyett 92-en tértek vissza; 50,000 választó közül 32,000 reá szavazott.

A második választás — a közbejött beavatkozás miatt — nem nyerhette el az osztrák kormány és a felség hozzájárulását. A harmadik pedig — a községtanács második feloszlatását vonta maga után.

Mindenki azt kérdezi: mi lesz ezután? A provizorum nem tarthat örökké. Az uj választás pedig csak növelni fogja Lueger táborát. A világtörténelem bizonyitja, hogy az actió reactiót szül, az eszmét nem lehet erővel elnyomni.

Ez különben a bécsiek dolga, — nekünk semmi közünk hozzá.

Csak az a sajnálatos benne, hogy ebből a speciális osztrák dologból is nekünk lesz kárunk. Bánffy miniszterelnök (ellenzéki interpellátióra) kijelentette ugyan, hogy a magyar kormány nem gyakorolt befolyást a meg nem erősitésre, — de ez a kijelentés idebennt sem talált hitelre. Nem is csuda. Egész- és félhivatalos, fővárosi és vidéki liberális magyar lapok napokig vezérczikkeztek róla, — egyértelmüleg szidták Luegert, leplezetlen kifejezést adtak határtalan örömüknek, mikor elmaradt a megerősités.

Eddig sem nagyon örültünk az osztrák sógorok rokonszenvének, — ezután el lehetünk készülve a magyar-gyülölet erősebb nyilvánulásaira is. És ez nem lehet közömbös előttünk most, a kiegyezés megujitásának küszöbén. Lueger már is kijelentette, hogy majd akkor, a kiegyezés megujitásakor, fog ütni a visszafizetés órája.

Bánffy Dezső báró roppant vitéz ember idehaza. Szembeszáll még a saját pártjával is. De odakinnt mindjárt elveszti bátorságát. Megretirál még a zágrábi diákok elől is.

Az eredmény tehát az lesz, hogy Lueger egyelőre marad agitátornak, eszméi, elvei jobban terjednek, — Magyarország pedig, amely eddig is adófizetője volt Ausztriának, a kiegyezés megujitása után még többet fog fizetni, még többet fog veszteni.

Örül ennek a megmentett liberalizmus és — — Friebeisz dr., aki egy ujabb félesztendeig ura lesz a gothikus Rathaus pazar fényü, klasszikus szépségü termeinek.

Dr. Sz. Gy.

Választási mozgalom a stomfai kerületben.

Alig hunyta be a jó öreg Prileszky Tádé szemeit, máris megindult a küzdelem örökeért a stomfa-malaczkai kerületben.

A kormánypárt pozicziója egyáltalán nem mondható kecsegtetőnek s azzal foglalkoznak, hogy a kerület volt képviselőjét, Rossirel István kanonokot birják rá arra, hogy kormánypárti programmal fellépjen; ellenkező esetben Latkóczy Imre belügyi államtitkárral, a ki birja a tót nyelvet, esetleg egy helyi jelölttel fognak mogpróbálkozni.

Ellenjelöltről a néppárt fog gondoskodni, a mely egész Pozsonymegyében erős, Stomfán pedig már csak azért is nagy kilátásai vannak, mert a kerületben lakó fővezérek Pálfy Miklós herczeg, Károlyi Alajos gróf a kormány jelöltje ellen mindent elkövetnek, sőt a malaczkai ferenczrendi klastromot sem lehet számitáson kivül hagyni.

A néppárt központi irodája már le is küldte bizalmi férfiát a kerületbe.

A 25-ik §.

Miként hirlik, ellenzéki részről nagyobb vita készül az ország negyvenhét törvényhatóságának ama felterjesztéseiről, melyekben a véderő-törvény ismeretes 25-ik — a második önkéntesi évre vonatkozó — czikkelyének megváltoztatását kérik.

A Ház kérvényi bizottságában eme feliratok tárgyalása alkalmával *Fejérváry* báró honvédelmi miniszter határozottan ellene nyilatkozott a kormány nevében a kérdéses czikkely módositásának.

Előadta, hogy ama hadügyminiszteri intézkedés, mely szerint azt, a ki az első évben minden igyekezete mellett sem tehette le a tiszti vizsgálatot,

szabadságolják, megóvja a második évi szolgálattól a szorgalmas és jó magaviseletüeket. A törvény szóban forgó rendelkezésének fentartása azonban szükséges. Az önkéntesek közül eme törvény megalkotása előtt átlag csak 40 százalékból lett tiszt s ennek következtében jelentékeny tiszti hiány következett be. Tartani lehet tőle, hogy a törvény megváltoztatása esetében ujra jelentkeznék ez a hiány. Különben sem fedezték még ebben a tekintetben egészen a szükségletet. A népfölkelésnél még mindig jelentékeny a hiány tisztekben, elannyira, hogy netalán való mozgósitás esetében altiszteket kellene tiszthelyettesekül alkalmazni.

Törökország helyzete.

Félhivatalos források a következőket jelentik.

Az a konstantinápolyi hir, hogy a nagyhatalmak a Törökországgal szemben való közös eljárás iránt már megegyezésre jutottak, való. A hat nagyhatalom képviselői e megállapodásra komoly és beható tanácskozás után jutottak. A kezdeményezést ez ügyben gróf Goluchowsky közös külügyminiszter ragadta meg és teljes sikert ért el.

A követek azt kivánják a portától, hogy sürgős és alapos intézkedésekkel állitsa helyre a rendet Konstántinápolyban és annak környékén.

A szultán és tanácsadói már nem titkolhatják el maguk előtt a helyzet komoly voltát és a nagyhatalmaknak a Földközi tengerben megjelenő pánczélosai figyelmeztetni fogják a portát arra, hogy ezentul nem számithat arra, hogy egyik hatalmat a másik ellen kijátsza.

Lapszemle.

Budapest, 1895. nov. 14.

A »**Magyar Állam**« »A keresztén[y] ju[s]ságért« czimü czikkét igy folytatja: lehet, hogy a liberális rendszer valahogy átvedlik egy más rendszerré, az is lehet, hogy Izrael fiai megokosodva, legalább négelyezni fognak egy kis szerénységet és nem jönnek a keresztény ifjakra karddal és botokkal, mint a »Pesti Hirlap« szeretné.

Mi lesz akkor?

Hát az lesz, hogy az ifjuság valamely uj jelszót kap fel és az lesz a divat. A keresztény ifjak szolidaritása pedig a mult emléke marad. Elnevezik majd »antiszemita sáskajárásnak«, mely mintegy fellobbanó szalmaláng, elmult minden fény és meleg nélkül.

Ezt kell minden áron megakadályozni.

A keresztény ifjuság tömörülése által plántáltassék a keresztény Magyarország eszméje.

A »**Hazánk**« »Csongrád, Nógrád, Szilágy« czim alatt a képviselőház szerdán, november hó 13-án tartott ülésében Hock, Helley és gróf Apponyi Albert interpelláczióinak hatása alatt, melyek a fent nevezett helyeken történt jogfosztásokat tárgyalták, a kormánynak a legszentebb polgári és alkotmányos jogai ellen intézett tömeges sértésekkel foglalkozik. Maga a visszaélés nem veszélyezteti a törvényt és szabadságot, ha biztos remény van arra, hogy a kormány meg fogja azt torolni. De nálunk meg van előre az a tudat, hogy megtorlás helyett elismerés és jutalom lesz osztályrésze.

A czikk befejezése ez: A magyar közvéleménynek csakhamar alkalma lesz meggyőződni, hogy nemcsak Hamlet őrültségében volt rendszer, hanem gonosz és végzetes rendszer uralkodik Bánffy sokszor együgyünek tetsző ravasz furfangu politikájában is. Ez a rendszer pedig a közszabadságok elkobzásának a jogfosztásnak, az önkénynek és a szolgaságnak lealázó rendszere.

Az »**Egyetértés**« »Pártonkivüli lebegés« czimü vezérczikkében gróf Szapáry Gyula pártvezérségét és politikáját »pártonkivüli lebegésnek« nevezi.

A »**Magyar Hirlap.**« »A hatvanhetes alapról« ir és oda konkludál, hogy ujra meg ujra elolvasva a kiegyezési törvényt, az ember ujra meg ujra arra a meggyőződésre jut, hogy ez a törvény mestermüve a politikai törvényhozásnak, mikor egy szinte akadémikus disszertáczió formáját választja a rideg, taxativ meghatározás helyett.

A »Nemzeti Ujság«. »A tőzsde és az állam« czimü czikkében azt irja: az élősdi tőzsde, az állam rovásán tengődő tőzsde közveszedelem, már pedig azzá tenné őt minden olyan segélyakczió, mely nem a saját köréből, nem a maga életerejéből meriti a menekülés eszközeit. Az állam a tőzsde válságával szemben sem követhet más magatartást, mint a földmivelés válságával szemben követett. Minden külön segélyakczió csak azt jelentené, hogy az uralkodó politikai rendszer az adófizetők költségén akarja párthiveit kimenteni abból a hinárból, melybe a játékdüh nemtelen szenvedélye juttatta őket.

A »Pesti Napló« »Gazdasági függetlenségünk« czim alatt azt irja: az egyházpolitika küzdőterén megvert reakczionárius eszmék képviselői a gazdasági kérdések védősánczai mögé igyekeznek visszavonulni. Gróf Apponyi Albert legujabban kitüzte a zászlót, amely köré az ország minden reakczionárius eleme ujra gyülekezhetik. Ez a jelszó: Magyarország gazdasági függetlensége.

Ugron Gábor mai beszédében már nagy szeretettel reagált rá: a reakczionárius elemek hamar egymásra találnak.

A „Nemzet". »Mű-visszaélések« czim alatt a választási visszaéléseknek a *nyitrai mandátum* pörében szereplő vádakat tárgyalva, a mai tárgyalás során meritett benyomásait saját szája ize szerint mondja el.

A »Magyarorszàg.« »Degeneraczióról« czikkezve, azt mondja:

Herkules megtisztitotta Augiász istállóját; Ugron Gábor ma együttes küzdelemre hivott fel minden hazafias és tisztességes magyar embert, hogy tisztitsuk meg ezt az országot. Itt is az a baj, ami ott volt. Évek hosszu során át szemét rakodott a szemétre s ebben megsokasodtak és meghatalmasodtak a gerinctelen csuszómászók.

A „Budapesti Hirlap« »A hamis választások« czim alatt vezérczikkez. Bevezetésül ezeket irja:

Alkotmány és politikai szabadság abban áll, hogy a nemzet törvényes módon befolyást gyakorol a törvényhozásra s a közigazgatásra. A parlamentárizmus országos, a municipálizmus helyi önkormányzat, Ha valamely nemzetet akaratának érvényesitésétől bármi módon megfosztanak, akár a községben, a vármegyén, vagy az országos politikában, az alkotmányos szabadságától fosztották meg.

Továbbá kifejti, hogy a hová alkotmányunk ma a kormány visszaélései folytán alásülyedt már ei is lehet tőrülni a nélkül, hogy a nép megsirassa, vagy a nemzet megvédelmezze, még a nyilt abszolutizmust üdvözölni is fogják mint mentséget egy nagy hazugságtól, költségtől, korrupcziótól

A kinevezett parlament nem népképviselet sem nem a nemzet akaratnyilvánitása. hanem a kormány törvényhozó hivatala.

Megdőbbentő és rettenetes amaz adatok halmaza, mely az egész országból a képviselőháznak bejelentetett, hogy a Bánffy kormány hogyan bánt el a választók jogaival az összeirásnál.

Végül azt mondja: Magyarország az ellenzéki beszédek és interpellácziók tanusága szerint nagy veszedelemben forog s kegyetlen jövőt jósol nemzetünknek a Bánffy kormány és a szabadelvü pártnak néma hallgatása.

A „TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

Boldog Margit a nyulak-szigetén épült boldogasszony-kolostorában.*)

A fenséges és mélyen vallásos szülők látva, hogy Isten kedvesen fogadta áldozatukat, hogy Istenek szentelt gyermekük zavartalanul folytathassa tökéletes és Istennek tetsző életét: elhatározták közösen, hogy e nagy kegyelmet újabb áldozattal hálálják meg, és a Dunának Buda közelében levő szigetén a Boldogságos Szüz tiszteletére kolostort épittetnek, melyben királyi gyermekük néhány társával elvonulva a világtól elzárva egyedül Istennek élhet.

E sziget hazánk fővárosának paradicsoma, a mai Margitsziget, hol a hajdan hires kolostor romjai ma is láthatók. E romok minden törmeléke fennen hirdeti, hogy ama földi paradicsom helyén a XIII. században valóságos mennyei paradicsom helye volt, melyben Istennek földi angyali laktak. Legendáink e felől kétséget nem hagynak. Mig Guarini és a nápolyi legenda csak a «Dunának szigetéről» tesznek említést: addigi Ranzánus és a magyar legenda közelebbi felvilágositással szolgálnak, midőn azt mondják, hogy e sziget hajdan «Nyulak-szigetének» neveztetett; IV. Béla király pedig az általa alapított kolostor templomának védőszentjéről, a Boldogságos Szüz Máriáról: «Boldogasszony-szigetének» nevezte el. Ma e sziget «Margitsziget»-nek neveztetik s ezen elnevezése őrzi emlékét ama történeti ténynek, hogy IV. Béla király leánya, Árpádházi Boldog Margit itt élte szent életét a szülei által alapitott kolostorban mint domonkosrendü apácza; de a sziget másik két elnevezését is őrzi a hagyomány mind a mai napig.

E szigeten, Fuxhoffer szerint, öt kolostor volt valamikor, és pedig volt a praemontreiknek, cziszterczitáknak és ferenczrendüeknek egy-egy; a dominikánusoknak két kolostora. Ez utóbbiak közül az egyik a Margit-kolostor, a másik a dominikánus apáczák lelki vezetésével és felügyeletével megbizott férfi Domonkosoké volt.

A margit-kolostor alapitását hazai okmányaink jobbára Margit atyjának, IV. Béla királynak tuladonitják 1250—1254. körül. Innét iróink is nagyobbrészt IV. Béla királyt mondják a kolostor alapitójának; ámde jeles történetirónk: Dr. Knauz Nándor kijavitja iróink vélekedését, midőn IV. Béla király önvallomásával szemben, — mintha e kolostort ő alapitotta volna — ugyancsak IV. Bélának 1259. évi aranypecsétes leveléből kimutatja, hogy e kolostort Margit anyja, Mária királyné egészen a sajátjából alapitotta, amit IV. Orbán pápa 1263. deczember 21-én kelt és a királynéhoz intézett levelében is megerősit. Ugyanezt ismétli IV. Orbán 1264. julius 15-ki levelében. «Kétségtelenül következik tehát — úgymond Knauz — hogy e zárdát .... Mária királyné épitette, azért a legendák is inkább megközelitik az igazságot, midőn e zárda épitését Margit szüleinek tulajdonitják.» Az egykoru tanuk is Mária királynőnek tulajdonitják a «Boldogasszony kolostor» épitését.

A magyar legenda ide vonatkozólag ezt mondja: «Azért mikoron ez szent szüz szent Margit asszony immár volna tiz esztendős, az ő szüleinek és prédikator szerzetbeli fratereknek nagy tisztes társaságával és ö vele megmaradó jó sororoknak társaságival Beszprimmől szent Katerina asszonynak klastromából változtaték, hozattaték az klastromban, melyet az ő szülei a Dunának szigetében, mely sziget az időtől fogva nevezteték sziz Máriának szigetnek avagy boldogasszony szigetének, mert annak előtte mondatik val nyulaknak szigetének.»

A nápolyi legenda idevágó szavai: «Miután a fenséges leányka a veszprémi kolostorba felvétett, szülői, leányukra való tekintetből épittették ama nagyszerű kolostort a Duna szigetén.»

Guarini pedig: «Midőn tiz éves volt (t. i. Margit) vagy legalább körülbelől tiz éves. sok másokkal együtt általviteték a Duna-szigeti kolostorba, melyet szülei alapitottak Isten iránt való szeretetből.»

Ranzánus is azt mondja: hogy «szülei elhatározták, hogy zárdát alapitanak, melyben leányuk holtig élne.»

A legendák nyomán tehát leginkább megközelitjük a valót, ha azt mondjuk mi is, hogy a Margit-kolostort Margit szülei alapitották és azt gazdagon el is látták, mint ahogy ez királyhoz és királynéhoz illett. E véleményünk Knauzéval nincs ellentétben, aki okmányilag bebizonyitván, hogy e kolostort B. Margit anyja Mária királyné egészen a sajátjából épitteté;

*) *Demkó György:* »Árpádházi Boldog Margit élete« czimü munkájából mutatvány.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

November 14.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Schober Ernő, Perczel Béni, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Wlassics Gyula, Lukács László, Erdélyi Sándor.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után

Következik a napirend: *az 1896-ik évi költségvetés általános tárgyalásának folytatása.*

Papp Géza főleg a pártok alakulásának kérdésével foglalkozik. Nagyon sajátságosnak találja, hogy ugy tüntetik fel a dolgot, mintha a nemzeti nagy társadalmi kérdések előharczosa csupán az ellenzék volna s a szabadelvü párttól mindent megtagadnak.

Megemlékezik a szocziális s a munkáskérdésről s a munkások helyzetének rosszabbodását a rosz gazdasági viszonyoknak tulajdonitja.

Hosszasabban polemizál Ragályi Lajos beszédével s ugy találja, hogy ok nélkül gyalázzák minduntalan a nemzeti pártot.

Az ellen nem volna kifogása, ha férfias eszközökkel küzdenének a szabadelvü párt ellen, de kifogása van, ha gyanusitással s rágalommal küzdenek ellene. Az ellenzék nem gondolja meg, hogy akkor amidőn az ellenzék a kormánypárt ellen rágalmazásait szórja, önönmagát is meggyalázza, legalább a külföld előtt.

Korrupczióval vádolják az ellenzéket. Kijelenti, hogy ő és több társa még az ügyvédi gyakorlatot sem folytatja, csakhogy ne legyen semmi ok a vádaskodásokra. Ajánlja ezt az ellenzéknek is.

A költségvetést elfogadja. (Éljenzés a jobb oldalon.)

Batthyányi Tivadar gróf azt vitatja, hogy a szabadelvü párt nem maradt meg azon programm alapján, melynek alapján állott akkor, amidőn belement a választási harczokba.

Ők most is az eredeti alapon állanak. Nem ők tértek el tehát a programmtól, hanem a szabadelvüpárt. Polemizál Papp Géza beszédével s azt mondja, hogy Papp Géza nem értette meg azt a beszédet, vagy nem akarta megérteni.

Nem akar személyeskedni, de valóban ideje volna annak, hogy az inkompabilitás törvényileg szigorittassék. (Zajos helyeslés.) Papp Géza azt mondta, hogy ő még az ügyvédi gyakorlatot sem folytatja. Egyet ért vele, de kivánatos volna, ha a konzekvenciákat levonva, más képviselők se fogadnának el oly állásokat, melyek a képviselőséggel nem egyeztethetők össze.

Nagyon sajnálja, hogy a szabadelvü párt nem vesz részt a vitában, sőt az üléseken a miniszterelnök sincs jelen, annyira kevés figyelembe veszi s oly annyira kevés fontosságot tulajdonit annak.

Ha a paczifikácziót komolyan akarják, akkor nem elég azt szavakban hangoztatni, hanem tettekkel is bizonyitani kell azt. (Zajos helyeslés.)

Hosszasabban foglalkozik a választási lajstromok összeirása körül előfordult visszaélésekkel.

A kormány és pártja sokat hangsulyozza azt, hogy paczifikálni akarják az országot, de nem mondják meg, hogy minő eszközökkel s mily uton? De a konkrét tények alaposan reá czáfolnak a kormányra. Az anyakönyvvezetők ugy felelnek meg a törvény rendelkezésének, hogy arra akarják birni a népet, hogy még a paphoz se menjenek el, mert teljesen elég a polgári kötés.

Helyesli a hadügyminiszter rendeletét s szerinte az nincs ellenkezésbe a törvénynyel. Az izgalmat maga a kormány szitja s ha kell, kész azt konkrét adatokkal bizonyitani.

Csak azt emliti meg, hogy miként bánnak el a kath. körökkel. Ugy a kormány, mint organumai minden eszközt felhasználnak arra nézve, hogy a kath. körök megalakulását megnehezitsék vagy fennállását lehetetlenné tegyék. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.)

Ilyen eszközökkel nem fogják paczifikálni az országot!

Azt mondja a kormány, hogy a kath. alpapság izgat a törvény ellen.

Ez nem igaz! Megczáfolja ezt maga a belügyminiszter, aki azt mondta, hogy sikerült a reformokat minden nagyobb rázkódtatás nélkül életbe léptetni. Ha az alpapság izgatna, a rázkódtatás sokkal nagyobb mérvü volna!

Áttérve a költségvetés birálatára, ugy találja, hogy az irreális, s nem felel meg a való tényeknek. A csillogó számtételekkel csupán ámitják az országot s félrevezetik a közvéleményt. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.)

Megemlékezve a néppárt győzelmeiről, azt mondja, hogy ez is egyik jele az elégedetlenségnek.

A kormány minduntalan ellenkezésbe jő önmagával. Azt mondja, hogy eszeágában sincs a felekezeti iskolák államositása s mégis eltüri, hogy a megyék nap-nap után folyamodjanak hozzá e tárgyban.

A költségvetést megszavazza, de annak kijelentésével, hogy a kormány iránt bizalommal nem viseltetik.

Elnök az ülést öt perczre felfüggeszti

Szünet után

Pulszky Ágost szólalt föl. Polemizál az ellenzéki szónokokkal s elfogadásra ajánlja a költségvetést.

Deésy Zoltán kéri a házat, hogy beszédét holnap mondhassa el. — Ülés vége 1½ órakor.

Nagyvárad város közügyei.

Törvényhatósági bizottsági gyülés.

— Első nap. —

N.-várad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután tartotta közgyülését *Beöthy* László főispán elnöklete alatt. A hosszu tárgysorozatnak épen felét tárgyalták le esti 6 óráig, a mikor az elnöklő főispán a közgyülést bezárta s a hátralevő ügyek folytatólagos tárgyalását ma délutánra tűzte ki.

A közgyülésen jelen voltak:

Balogh Döme, Dr. Baróthy Ákos, Beczkay Lajos, Dr. Berkovics Ferencz, Dr. Bozóky Alajos, Déry János, Fekete László, Dr. Friedländer Sámuel, Gyöngyösy Lajos, Guttman József, Hlatky Endre, Dr. Hoványi Ferencz, Hoványi Géza, Kékus Vidor, Dr. Kornstein Lajos, Kunyhósy János, Mezey Mihály, Mészáros József, Milibák József, Dr. Molnár Imre, Papp István, Dr. Radó Ignátz, Reizman Mór, Dr. Sarkadi Lajos, Serényi Gusztáv, Stark Gyula, Stern Herman, Szmetka György, Szokoly Tamás, Ulman Izidor, Dr. Várady Zsigmond, Aufricht Mór, Bartsch Sándor, Bognár Sándor, Czeglédy Sándor, Farkas Izidor, Germán Károly, Dr, Grósz Albert, Grumvald Henrik, Gyalokay Lajos, Hering Sándor, Hillinger Lipót, Huzella Gyula, Incze Lajos, Kunz Gusztáv, Lévay Zsigmond, Mihelfy Adolf, Dr. Munk Béla, Sal Ferencz, Dr. Sonnenfeld Zsigmond, Száhlender Károly, Szeghalmi Bálint, Weiszlovits Adolf, Rácz Mihály főjegyző, Dus László, főügyész, Papp János tanácsnok, Bordé Ferencz tanácsnok, Darvassy Lajos tanácsnok, Busch Dávid főmérnök, Hegedüs Géza házi főpénzt. Ragány János főszámvevő, Komlóssy József aljegyzö, Jablonszky Emil, adópénzt. Tóth Márton t. alügyész, Nemes Jenő alszámvevő, Szüts István levéltárnok.

Elnöklő főispán megnyitója után felolvasták a polgármester havi jelentését. A közigazgatásra vonatkozó adatokat már közöltük. A jelentés végül megemlékezik Révay Mór elhunytáról.

---

mégis arra a következtetésre jut, hogy «a legendák leginkább megközelitik az igazságot. midőn e zárda épitését B. Margit szüleinek tulajdonitják.» Elvégre a kolostorépités nem egy a kolostoralapitással. A felépitett kolostor javadalmazásához az apa, IV. Béla király is járulhatott, ki apácza-leányát nem kevésbbé szerette, mint Mária királyné. Azután Margit leányuk sorsa egyaránt érdekelte mindkettőjüket, szőrszálhasogatásnak tartom a felett vitatkozni: vajjon a Margit-kolostort az apa vagy anya alapitotta-e?

A kolostorral összeköttetésben épült — ugyancsak B. Margit szüleinek bökezűségéből — a «Boldogasszony»-ról czimzett hatalmas gót-stylü templom, melynek méretei, hossza: 20 öl, szélessége: 5 öl, eléggé elárulják, hogy e templom nem csupán a domonkos-apáczák számára épült, hanem az akkor sokkal nagyobb és népesebb sziget lakóinak számára is. Erről a templomról nevezték el azután a kolostort «Boldogasszony-kolostornak; magát a szigetet pedig «Boldogasszony-szigeté»-nek.

A sziget történetének irói egybehangzóan arról értesitenek, hogy ott hajdan, még a XIII században is, a kultura igen-igen virágzott, mely kulturának kétségtelen nyomai a szigeten ma is látható kolostortemplom-romok és váromladékok.

Ezen a Duna hatalmas hullámai ellen erős körfallal keritett, és védelmezett sziget Árpádházi királyainknak kedvencz üdülőhelye volt, a hol, ha az ország gondjaiban kifáradtak, a szigeten épült királyi várkastélyban és az a mellett elterülő vadaskertben (innen a »Nyulak-szigete« elnevezés) bő szórakozásra találtak. Különösen IV. Bélának volt kedvencz tartózkodási helye, akit az ország főpapjai és főurai is szivesen kisértek ide és a királyi várkastély közelében szivesen épittettek maguk számára nyaralókat (innen a hajdani »Nyulak-szigete« »urak szigeté«-nek is neveztetett), Nem csoda, ha ennyi uri lakos mellett régi okmányaink egész falu népéről is tesznek emlitést a szigeten, melyet annak idejében Szent Pálról neveztek. Volt még ott ugyanabban az időben a premontreieknek is nagyszerü kolostoruk ugyancsak gót-stylben épült templommal; volt a János-lovagoknak vára és a ferenczrendüeknek számára is épült kolostor.

B. Margit szülei sajnálván, hogy apáczaleányuk tőlök oly távol volt, elhatározták hogy e népes szigeten, a királyi várkastély közvetlen közelében kolostort emelnek és templomot és ide hozatják át kedves Margit leányukat néhány társával a veszprémi kolostorból. Elhatározásukat csakugyan tett követte. A kolostor a királyi várkastély közvetlen közelében a sziget közepén négyszögben épült. Belső négyszögü udvara valószinüleg kertté volt alakitva, melynek közepén kút volt. Az udvarra és kertbe oszlopos tornáczról (kerevlev), nyitott folyosóról lehetett nézni. A kolostor egyik szárnyát a gotikus »Boldogasszony« temploma képezte, mit bizonyit azon tény, hogy az apáczák itt végezték a napi zsolozsma-imádságokat a »kar«-ban, hová kolostorukból nyiló ajtón át juthattak. A templom fölszereléséből a szentélyben volt főoltáron kivül emlitik még a legendák a Szent-Kereszt-oltárát, mely a szentélyhez közel lehetett, ahol B. Margitnak külön imádkozóhelye volt az ő házi oltárával, ahová temetkezni óhajtott azon esetre, ha a karimádság rendes helyén, nem akarnák eltemetni. Külön szárnyban voltak a betegek, hová az ápoló apáczák az udvaron keresztül juthattak. Harmadik szárnyban laktak az apáczák. Vajjon külön czellákban-e, vagy közös lakó- és hálószobákban-e? Nem tudom. Ezen szárnyban lehetett a legendák által emlitett »capitulom-ház«, mely azon kivül, hogy gyülő-helyül szolgált a rendszabályok felolvasása, meghallgatása és ájtatossági gyakorlatok végzése czéljából, a rendház elfogadóterme is volt. Vajjon itt beszélgettek-e a fenséges királyi szülők Margit leányukkal, kit a legendák szerint gyakran felkerestek, nem tudom. A legendák külön diszteremről is sejtettetnek. A negyedik szárnyban lehetett az ebédlő mellékhelyiségeivel.

Mikor a kolostor és temploma, a Boldogságos Szűz tiszteletére emelt templom, elkészült, a király és királyné meghivták a domonkos-rend akkori generálisát, Humbertet, kinek azon feltétel alatt adták át az ujonnan épült és gazdagon ellátott monostort, ha abba az ő leányukat, Margitot, Veszprémből áthozza. Humbert a legmélyebb hálával fogadta e királyi ajándékot s megigérte a királynak, hogy addig maga is Magyarországban marad, mig Margit betölti tizenkettedik évét, mely korban azután leteheti a rend alapszabályai értelmében a fogadalmakat.

Ez alatt Humbert kijelöli Margit társnőit, kik majdan Veszprémből vele átjönnek a Nyulak-szigetén épült uj kolostorba, számszerint

A polgármesteri jelentest tudomásul vették. A Révay Mór halálával megüresedett bagatell-birói, illetve fogalmazói állásra pályázatot hirdetnek s a jövő közgyűlésen ejtik meg a választást.

A nagypiacz-téri posvány.

Dr. **Sarkadi** Lajos a város egyik központi részének: a Nagypiacz-tér északi oldalának elhanyagolt állapota miatt szólal fel. A kereskedelmi palota és reál-iskola közt a falusi szekerek ellepik a helyet s az egész környék büzös pocsolya. Kérdést intéz a főkapitány és főorvoshoz; van-e tudomása ez állapotról s hajlandó-e és mily intézkedést tenni jövőben?

Sal Ferencz poigármester válaszolt. Miért nem szólott interpelláló bizottsági tag már előzetesen, bizonyára lett volna intézkedés e tárgyban. Most csak jegyzőkönyvbe veszik a panaszt s kiadják a tanácsnak,

Déry János ezzel kapcsolatosan szólalt fel. Ezek a posványos helyek elvannak adva házhelyekül, mégpedig azzal a kikötéssel, hogy záros határidő alatt be épiteni kötelesek az illetők.

Ragány János felvilágositásképen tudatja a közgyüléssel, hogy első sorban a Czion egyletnek kell az emlitett helyen épiteni. A közgyülés által meghosszabbitott határidő e hó végével jár le.

A válaszokat tudomásul vették.

A távozó és uj miniszter leirata.

Felolvastatott azután Festetich Andor volt földmivelésügyi miniszter levele, melyben leköszönését tudatja s köszönetét fejezi ki a törvényhatóság támogatásáért.

Tudomásul vették.

Darányi Ignácz uj földmivelésügyi miniszter pedig kineveztetését tudatja.

Sal Ferencz polgármester inditványozza, hogy az uj minisztert a törvényhatóság üdvözölje. Darányi a multban már szives jóindulatát kimutatta Nagyvárad iránt, mikor az emlékezetes pálinka-perben (az ujvárosi lakosság egy része és a város között) mint ügyvéd minden dijnélkül eljárt a kir. táblánál.

A polgármester inditványát lelkes éljenzéssel fogadták.

*

A központi választmány megalakitására nézve a választást a jövő havi közgyülésre tüzték ki.

A jövő évi költségvetés.

Ezután felolvastatott a tanács jelentése az 1896. évi költségvetésre vonatkozólag. Előzőleg már ismertettük a jelelentést. A kiadás 1,438.353 koronával, a bevétel 1,261.549 koronával, s igy a hiány 175.203 koronával van felvéve.

A jelentés kiemeli, hogy az 1895. évi közgazdasági válság 1896-ik évre is ki fog valószinüleg hatni s csakis a közvetett adók behozatalával remélhető a kiadások fedezése. A hiány fedezésére 37% közköltő vettessék ki.

Áttértek a költségvetés részletes tárgyalására.

A kövezetvámnál

a bevételeket 116.000 koronában,

a kiadásokat 128.352 koronában állapitották meg.

A drágasàgi pótlék.

A személyi kiadások tételénél felszólalt

Hoványi Géza. Már 4—5 év óta a fizetés javitására a tisztviselők drágasági pótlékot kaptak. Most erre nézve nem tettek előterjesztést. Ez pedig igen lényeges a tisztviselőkre nézve, mert érzékenyen érinti őket. Javasolja, hogy a tanács a drágasági pótlékra nézve, a fedezet megnevezése mellett, a deczemberi közgyülésre tegyen előterjesztést.

Serényi Gusztáv készséggel osztja Hoványi nézetét, mert az érdemet és munkásságot meg kell jutalmazni. Meg van győződve, hogy a tisztviselők jelen fizetése nem áll arányban a megélhetési viszonyokkal. Az állami tisztviselők jobban vannak fizetve. Pedig a városi tisztviselő kettős munkát végez: államit és városit. Ő is inditványozza a drágasági pótlék megadását.

Ragány János főszámvevő a kezelési kimutatásra hivatkozva, kijelenti, hogy nem tud alapot kimutatni a drágasági pótlék fedezésére, azért nem tett előterjesztést. Talán a jövőben visszafizetendő kölcsön utján lehetne megadni a drágasági pótlékot, de ehhez a kormány jóváhagyása szükséges.

Dr. Friedländer Sámuel szerint a drágasági pótlék mintegy a fix-fizetés egyik részét képezi s igy ennek megadása kötelezettség. Akként véli a kérdést megoldani, hogy a drágasági pótléknak megfelelő 10—15%-al az 1896. évre emeljék fel a tisztviselők fizetését s akkor ez összeget 1896. januárban fizessék ki. A jövő évben aztán vagy rendezik a fizetéseket, vagy lesz felesleg, amiből kifizetik a jövő évre eső drágasági pótlékot.

Kunyhóssy János véleménye szerint a kérdést nem lehet a költségvetéssel együtt tárgyalni. Ő Hoványi inditványát önálló inditványnak veszi s igy készséggel elfogadja.

A közgyülés Hoványi Géza inditványát elfogadta s áttért a költségvetés tételeinek tárgyalására.

A költségvetést minden változtatás nélkül a következőkben állapitották meg:

Kiadások.

a) Rendes kiadások.

Személyzet illetményei	—	281172 kor.	— fill.
Szegődv. ruh. és mellék illetm.		15802 kor.	56 fill.
Kövezet — — — — —		128352 kor.	— fill.
Nagypiacztér rendezése —		30000 kor.	— fill.
Mértékhitelesités — — —		1470 kor.	— fill.
Átkelő katonai beszállásolás		6900 kor.	— fill.
Egészségügy — — — —		21500 kor.	— fill.
Tanügy — — — — —		135099 kor.	— fill.
Vágóhid — — — — —		4664 kor.	28 fill.
Ló- és marhavásártér — —		3306 kor.	40 fill.
Tisztviselők nyugdij alapjára		8000 kor.	— fill.
Rendőri szükségletek — —		8210 kor.	— fill.
Gazdasági szükségletek — —		30665 kor.	72 fill.
Utczai világitás — — —		41000 kor.	— fill.
Közigazgatási szükségletek —		47912 kor.	64 fill.
Felekezeti czélok — — —		5689 kor.	60 fill.
Jótékonyczélok dotátiók —		22817 kor.	46 fill.
Nyug- és kegydijak — —		2750 kor.	— fill.
Vizvezeték fentartása — —		5000 kor.	— fill.

b) Rendkiviili kiadások.

Előre nem láthatókra — —		27777 kor.	79 fill.

c) Beruházási kiadások.

Városi középületekre — —		25000 kor.	— fill.
Butorok, szerelvények — —		2450 kor.	— fill.

d) Átmeneti kiadások.

Amerikai szőlőtelepre — —		15670 kor.	— fill.
Előlegek és visszatéritések —		2400 kor.	— fill.
Kölcsöntörlesztés — — —		165743 kor.	60 fill.
Pásztor bérek — — — —		4000 kor.	— fill.
Fogyasztási és italadók —		406000 kor.	— fill.
Kiadások főösszege —		1446353 kor.	05 fill.

---

tizennyolczat, kiválasztja az uj főnöknőt, Katalin nővért, Margit mesternőjét a latin nyelvből; gondoskodik alkalmas férfi-előljárókról, kik majdan az apáczák lelki gondozását vezetik, s kiknek számára uj épület emeléséről is gondoskodik az uj apácza-kolostor közelében, mert a rend alapszabályai értelmében a férfi-szerzetesek az apáczákkal egy födél alatt nem lahattak. Bizonyára ezt is Margit szülei épittették, másként az apácza-kolostor megalapitása nem lett volna teljes.

Margít társnőit, akikkel ő átjött a veszprémi kolostorból, teljesen nem ismerjük; de tiz nővérnek nevét közülök mind a mai napig megőrizte a magyar legenda. Ezek a következők: Katalin, az uj főnöknő; továbbá: Olympiades asszony, Margitunk dajkája, ki vele egyszerre lépett a veszprémi kolostorba s kit ő mint főnevelőjét »anyjának« szokott volt nevezni; Olymppiades leánya: Erzsébet; Margit tanuló- és játszó-társa: »kivel egy könyvből tanult vala« Judith, Ipolt ispán leánya, kivel gyermekségétől fogva nagyon szivesen volt együtt mindenkor; Eliana, Jolántha Czeczilia, Alexandra, Benedicta és Angela nővérek, kik mindnyájan tanuságot tettek Margit életszentségéről, midőn halála után a boldoggá avatási eljárásban a nyomozás megtartatott.

Kik voltak a férfi-domonkosok, akik Margitunkkal jöttek az uj kolostorba? nem tudni. Ranzánus csak annyit mond, hogy Humbert generális oly előljárókat adott az uj apácza-kolostornak, kik a királyi szent szüzet és társait a lelki tökéletes élet titkaiba bevezették.

Alig jött át Margit a Boldogasszony-kolostorba, ez csakhamar igen benépesült, ugy, hogy a legendák 70—100-ra teszik a kolostor lakóinak számát. E benépesülést nem kis mérvben mozditották elő ama főrangu és nemes magyar hölgyek, kik Margitunk példáján buzdulva a tökéletesség után vágyva, vagy a tatárpusztitás következtében árvaságra jutva, vagyonuktól megfosztva, szintén beléptek a szerzetbe. A királyi család is, Margiton kivül, több taggal volt képviselve a Nyulak-szigetebeli kolostorban. Igy Margit két hugáról a magyar legenda is bizonyságot tesz. Ezek egyike ugyancsak Margit volt, Anna asszonynak (Margitunk testvérnénje), István király (V. István Margitunk testvérbátyja) nénjének leánya, kiről a magyar legenda mondja: »Ez soror Margareta vala szent Margit asszonynak öcscse;« a másik pedig: V. István királynak leánya, Erzsébet. Mindketten négy éves korukban ajánltattak fel a kolostornak. A királyi család lélekemelő példájára találkozunk a magyar legendában felsorolt tanuk között a Csáky, Serennay, Veszprémy, Erdély, Ajkay, Somogy, Nyitray. stb. ősrégi magyar nemes családi nevekkel.

Mikor Margit hugaival és annyi magyar nemes családból származó nővérrel már a Boldogasszony-kolostorban volt, egyszerre csak az a hir kel szárnyra, hogy a tatárok ismét hazánkfelé közelitenek, végelpusztitással fenyegetve azt, mely körülmény Mária királynét arra birta, hogy a budai domonkos-rendü apáczák számára a visegrádi várat épitteté, ahol, ha a tatárok csakugyan az országba törnének, menedékhelyre találjanak.

»Béla király látván nejének gyengéd gondoskodását — mint Balics mondja — megerősitette a királyné szándékát, kikötvén, hogy a vár csakugyan kedves leányának s a nyulszigeti apáczáknak, kiknek száma már ekkor meghaladta a százat, szolgáljon menedékhelyül, ha a tatárok netalán ujból betörnének.«

Ranzán szerint, de az egykoru hiteles tanuk eskü alatt tett vallomásai szerint is: tizenkét éves volt B. Bargit, mikor Humbert provinciális kezébe letette a szerzetesi fogadalmakat, tehát a Boldogasszony-kolostorba való átjövetele után csak két év mulva. Tizenkét éves korában meghalt a világnak, elzárkózott a világtól és a test kivánságaitól, hogy egyedül Jézusának éljen. Igen szépen fejezi ezt ki a magyar legenda: »Professziót tőn az ő szororival össze, szerzet mesterének, frater Umbertusnak kezében; berekesztették az klastromban, miképen szokás predikátor szerzetbeli test nélkül lakozó szororoknak klastromában.«

Apróság.

Asszony észjárás. *Férj:* De kedves feleség, hová gondolsz az Istenért, már a hatodik uj ruha?

Feleség: Csak nem haragszol azért; hiszen mentől több ruhám van, annal jobban tudom megkimélni.

Bevételek.

a) Rendes bevételek.

Pénztári maradvány — —	8137 kor.	61 fill.
Kövezetvám alap — — —	116000 kor.	— fill.
Mértékhitelesités — — —	5000 kor.	— fill.
Katonai szállásbérek — —	57988 kor.	48 fill.
Tanügy — — — — —	68597 kor.	46 fill.
Vágóhidi dijak — — — —	28172 kor.	— fill.
Ló- és marhavásártér — —	23000 kor.	— fill.
Földbérek — — — — —	22952 kor.	14 fill.
Térbérek — — — — —	7976 kor.	32 fill.
Ház-, bolt és pinczebérek —	95202 kor.	48 fill.
Városi javadalmak — — —	171024 kor.	— fill.
Rendőri jövedelmek — —	5605 kor.	— fill.
Vegyes jövedelmek — —	13375 kor.	— fill.
Cselekvő tőkék kamatai —	51018 kor.	— fill.
Végrehajtási és intés dijak —	7650 kor.	— fill.
Vizvezetéki dijak — — —	49858 kor.	— fill.
Községi pótadó — — —	177203 kor.	40 fill.

b) Átmeneti bevételek.

Fogyasztási és italadók —	459570 kor.	— fill.
Gyógydij téritmények — —	4600 kor.	— fill.
Legeltetési dijak — — —	4000 kor.	— fill.
Toloncz állomási bevételek	1000 kor.	— fill.
Átkelő katonai szálláspénzek	3200 kor.	— fill.
Téritmények — — — —	65223 kor.	16 fill.
Bevételek főösszege —	1446353 kor.	05 fill.

Ezeken kivül még az alapok bevételi és kiadási tételeit fogadták el az előterjesztett összegekben.

Kapcsolatosan Hovány i Géza és Hlatky Endre szólaltak fel a vizvezetéki alapra nézve, mire Ragány János főszámvevő szolgált felvilágositással.

*

A közpénzek elhelyezésére nézve a törvény előirása szerint névszerinti szavazással határoztak.

A fogyasztási adók bérletére vonatkozólag jóváhagyott szerződést elfogadta a törvényhatóság.

A miniszteri jóakarat.

Annak idején emlitettük, hogy a közvetett adókról szóló szabályzatot, melynek alapján Nagyvárad város némi bevételi többletre tett volna szert s alapját képezte volna jövő fejlődésének, a miniszter nem hagyta helybe, daczára, hogy más városoknak, pl. Kolozsvárnak engedélyezett hasonló közvetett adók szedését. A közgyülés azonban akként határozott, hogy a kolozsvárihoz hasonló tételekhez módositott szabályrendeletét ujból felterjeszti jóváhagyás végett.

A városház épitése.

Hosszas, élénk vita indult meg a városház épitése ügyében benyujtott tanácsi javaslatnál. Az ügyet már ismertettük. A tanács javasolja a városház felépitését a kőpart merőleges kiépitése nélkül.

Déry János zugás, közbeszólások közt beszélt. Szerencsétlennek tartja a hely megválasztását. A városháza a jövőnek kell, nem szabad egy zugba eldugni (Derültség) összeszoritani. A hivatalok ezen a helyen épült városházában nem férnek el. (Folytonos zugás.) A Köröspartot is meg kell csinálni. A tanács most azért nem akarja kapcsolatosan előterjeszteni, nehogy megijedjünk a nagy összegtől. A kettőt (városházát és partot) pedig nem birja meg Nagyvárad pénzügyi helyzete. Beszédében odajut, hogy a Nagypiacztérre, a közuti vasut helyére épitsük a szinházat. (Zajos ellentmondás. Derültség.)

Hlatky Endrének aggodalmai vannak, s csak azért, hogy hamar keresztül vigyük a városház épitését, nem szavazza meg. Gondolkodott a kérdés felett. Ha a takarékpénztárral egy vonalba épitik a városházát, pár évtized mulva nem lesz elég. Szépészeti szempontból is kifogása van, hogy törés lesz a körösparti oldal falán. Ha a kőpartot kiépitik 100,000 forinttal, akkor se lesz szép, mert nem egyenes irányban fut a fal, hanem a hátsó részén szélesebbre megy az épület. Félmilliót beleépitünk s az utódok szemünkre vetik, hogy nem találtunk alkalmasabb helyet. Adják vissza a tanácsnak, hátha lehetne egyenes vonalban, négyszögbe épiteni s akkor az uszodával szemben fennmaradó három szöget csinosan parkirozni lehetne. Igy nem szavazza meg az előterjesztést. Inditványozza: adják vissza a tanácsnak és főmérnöknek ujabb tanulmányozás végett.

Gyalokay Lajos sem szavazná meg a töréssel az épitést, a tanács azonban nem a töréssel javasolja. (Kitünt közben, hogy tollhibából töréssel van a javaslat.) A helyet annyira megfelelőnek tartja, hogy pénzért is meg kellene venni. Központja a városnak. Ha fejlődik a város, adja Isten, hogy uj városházát keljen épiteni. A vidéki városok progressiv fejlődése azonban nem oly rohamos, mint a fővárosé. A legfiatalabb városatya sem éri meg, hogy uj városházát kelljen épiteni.

Kunyhóssy János: Nagyvárad nevezetes arról, hogy évtizedekig tervezget egyet-mást. Nemrég, mikor a Sas bérlete volt szőnyegen, azt is hangoztatták városházának. A törvényhatóság azonban kimondta szavazatával ellenkező akaratát. Nem szakértő, de hallotta a szakbizottság, tanács, főmérnök véleményét s mind a reáliskola helyét tartja legczélszerübbnek a városháza czéljaira. Nagyvárad városa azért hozta az óriási áldozatot, épitett kényszerüség nélkül az államnak 2 emeletes reáliskolát, hogy a régi helyére városházát épitsen. Legyen hü a törvényhatóság korábbi határozatához. A főmérnök oly bőkezüen tervezte a városházát, hogy 50 év mulva is lesz elég hely. A javaslat visszaadása évekkel lökné vissza a városház épitésének ügyét. Ajánlja a tanács javaslatának elfogadását. (Zajos helyeslés.)

Balogh Döme biztatja a közgyülést, hogy ne ijedjenek meg. Ha kicsi lesz a városháza, épitenek rá még egy emeletet.

Szavazásra kerülvén a dolog, a tanács javaslatát nagy többséggel elfogadták.

A tüzérlaktanya ügye.

A tüzérlaktanya épitése legalább félmillióba kerülne Nagyváradnak, de a katonai kincstár csak évi 22 ezer frt bért akar fizetni érte, ami még az épitési költség törlesztési kamatait sem fedezi. A mult havi közgyülés határozatából felirt a város a honvéd miniszterhez s kérte, hogy évenként legalább 30 frt bért fizessenek. A miniszter azonban kijelentette, hogy egy krajczárral sem fizet többet a katonai kincstár.

A városi tanács azonban, a közvetett haszonra való tekintetből ajánlja az épitést.

Dr. Friedländer Sámuel szólott először a kérdéshez. A kincstár nem egyenlően adja az előnyöket, hason szolgálmányokért Arad, Debreczennek többet fizet.

Szokoly Tamás: Mamelukok vagyunk. (Derültség.)

Dr. Friedländer: Ez az eljárás igazságtalan. Ha legalább biztatást nyujtana a miniszter, hogy Nagyvárad a közel jövőben igazságos lakbérosztályozást nyer. Ami a fenyegetést illeti, hogy elviszik a katonaságot, nem valósitható meg. Egészen nem lehet Nagyváradot mellőzni, már strategiai szempontból sem. Ily igazságtalanság mellett nem szavazza meg a kaszárnya épitést.

Sal Ferencz ellenkező nézetben van. A minisztert is köti a törvény; ő előre tudta, hogy miniszter nem teljesitheti a város kérelmét. Egészségügyi tekintetből is fontos, hogy a tüzérek istállóikkal kimenjenek a város közepéről. Ezután felemliti azokat a közvetett hasznokat, melyek a kaszárnya épités folytán a városra esnek.

Elfogadták a tanács javaslatát.

Akivel a közgyülés rokonszenvez.

A tanács javasolja, hogy Rácz Mihály főjegyzőnek évi 400 frt személyes pótlékot szavazzon meg a törvényhatóság.

Elfogadjuk! Megérdemli! és Éljen! kiáltások közt egyhangulag megszavazták a kért személyes pótlékot.

*

Az árvaházi szabályrendelet, a szükséges póthitel és hitel átruházás, valamint a reáliskola épitési határidő meghosszabbitására vonatkozó előterjesztések elfogadása után elnöklő főispán a közgyülést berekesztette s a hátralevő ügyek tárgyalását ma délután 3 órára tüzte ki.

NAPTÁR.

— November 15. —

Pénlek. Róm. kath. Lipót hv. Prot. Lipót. Gör. kel. Aczepszimas. Izr. 28.

Nap kél 6 óra 48 p., nyug 4 óra 9 p. Hold kelte 5 óra 18 p., nyug. 2 óra 56 p.

Novemb. 17. Rendkivüli városi közgyülés a polgármester jubileuma alkalmából.
„ **19.** A biharmegyei és nagyváradi nőegylet Erzsébet tánczestélye a Fekete Sas termében.
„ **23.** A Berettyó-társulat közgyülése d. e. 10-kor.
„ **23.** A nváradi zenekedvelők estélye a Zöldfában
„ **30.** A jogakadémia ifjuság tánczestélye.
„ **30.** Jogász tánczestély.
Decz. **8.** A kamara kültagjainak választása.
„ **29.** A biharmegyei és nagyváradi nőegylet sorsjegyhuzása.
„ **30.** A vármegye tisztujitó közgyülése.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonnenwirth-féle bazárban **Fő-utcza,**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kutasi D, papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Pauker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-János-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utcza.
Frankl Mari tőzsde és hirlapelárusitó Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

* **Lepsényi fogadtatása.** Lapunk tegnapi számában kőzölt hireink kapcsában felemlitjük, hogy a Lepsényi fogadtatását előkészitő ünnep-rendező bizottság már szétküldte meghivóit a november 17-én tartandó *nagygyülésre.* A tárgysorozat a következő: 1. elnöki megnyitó; 2. titkári jelentés; 3. az album szövegének felolvasása; 4. a bizottság és a közönség részéről ünnepi szónokok választása; 5. a fogadtatás részleteinek megbeszélése. 6. egyéb inditványok. — A fogadtatás és ünnepségek előkészitése körül még egy külön nőbizottság is buzgólkodik, mely szalagdiszt és csokrokat készit és gyüjt az ünneplő közönség számára. — Lepsényi deczember 2-án pontban 10 órakor indul Szegedről a gyorsvonattal, mely utközben megáll Kisteleken. Félegyházán, Kecskeméten, Nagy-Kőrösön, Czegléden, Albert-Irsán, Kőbányán, Budapestre 1 óra 25 perczkor érkezik meg. A félegyháziak ki fognak ünnepélyesen vonulni az ottani pályaudvarhoz. — Budapesten a bizottság részéről küldöttség fog eléje kivonulni.

* **Az aranymisés pap jótékonysága.** Andrássy János apát-kanonok e hó elején megtartott aranymiséje alkalmából több jótékony adomány közt a Nagyváradon létesitendő gyermekkórház részére is adományozott 100 frtot. A jótékonyságot a polgármester a havi jelentés utján hozta a törvényhatóság tudomására. A közgyülés a kegyes adományért jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét.

* **Szolgabirák értekezlete.** Biharvármegye alispánja *Szunyogh* Péter a vármegye összes szolgabiráit tegnap délelőtt 10 órára értekezletre hivta össze, a melynek tárgya *a mezőgazdasági statisztikai adatok összeirására*

szolgáló mintában foglalt kérdések miként betöltésének megvitatása volt. Az értekezleten jelenvoltak:

Kis Elek, dr, Bakats Béla, Kékus István, Szatmáry K. Andor, dr. Miskolczy Ferencz, Rednik Gábor, Ertsey Dezső, Juricskay Ákos, Jezerniczky Dénes, Vattay Géza, Kelemen József, Kovásznay Marczel, Balogh János, Fráter Barna, Morvay Tihamér, Beöthy Dávid, Nagy Márton, dr. Beöthy Pál, Ertsey Kálmán, Éder Géza, Bérczy Imre, Nyisztor Alajos, Beliczay Sándor, Dobozy Kálmán szolgabirák és Keszthelyi Zoltán jegyző.

* **Sal Ferencz ünneplése.** Már emlitettük, hogy vasárnap délelőtt Sal Ferencz 20 éves polgármesteri jubileuma alkalmából tartandó diszvárosi közgyülésre dr. Schlauch Lőrincz bibornokot, Pável Mihály püspököt, a két káptalant, b. Dőry József v. b. t. t. ny. főispánt és Tisza Kálmánt Nagyvárad város orsz. képviselőjét meghivta Rácz Mihály főjegyző. Ezeken kivül, mint utólag értesülünk, még több meghivót is bocsátott ki a főjegyző. Igy meghivta Pokorny altábornagyot, Virányi honvéd ezredest, a kir. táblát, törvényszéket, jbiróságokat, ügyészséget, jogakadémiát, pénzügy-postaigazgatóságot, premontrei rendet, a tankerületi főigazgatóságot, tanfelügyelőséget, ker. és iparkamarát, az egyházakat, ipartestületet stb. A tisztelgések sorrendjét a szükebb körü rendező bizottság állapitja meg.

* **Sal Ferencz jubileuma és az orvos-egylet.** A biharmegyei orvos-, gyógyszerész- és természettudományi egylet, tekintettel azon becses és hasznos munkálkodásra, melyet Sal Ferencz 20 éves polgármestersége alatt a közegészségügy érdekében kifejtett, szintén résztvesz a vasárnapi jubileumon. Küldöttségileg tiszteleg a polgármester előtt.

* **Áthelyezett csendőrőrsök.** A m. kir. 3. sz. csendőrkerületi parancsnokság folyó évi november hó 1-étől kezdőleg a hagymási csendőrőrsöt Ágrisra s a tarkaiczait pedig Hengeresre helyezte át.

* **»Keresztények sirjatok.«** Egy székesfejérvári liberális ujság irja a következőket: »Oly rendkivül izetlen és visszataszitó botrány történt vasárnap reggelre virradóra a nádor-utczai P.-féle kávéházban, minőre eddig még nem volt eset ős városunkban. Feltétlen szavahihető egyének állitása szerint egy mulató társaság a kereszténység legnagyobb ünnepein a templomokban felhangzó szent éneket »Keresztények sirjatok« és Megváltónk eljövetelét hirdetü »Pásztorok, pásztorok« czimü éneket profanizálta a czigányok hegedüjen a füst és borgőzzel telt kávéházben a legnagyobb dorbézolás közben. A visszataszitó undok merénylet méltán a legnagyobb felháborodást kelté városszerte és izgatottsággal tárgyalják uton-utfélen e bornirt tettet. Rendőrkapitányunk nyomban meginditotta a vizsgálatot. A társaság tagjai közül hármat ma kihallgatott a rendőrség, és ezek kijelentették a rendörség előtt, hogy ök nem huzatták, hanem valami Braun nevezetü egyén, ki később jött asztalukhoz. Braun mulatozását maguk is elitélték és hogy botrány ne legyen belőle, eltávoztak a kávéházból. A keresztény vallást mélyen sértő merénylet tehát csakugyan megtörtént és pedig oly durván, minőre eddig nem akadt példa. Az undok tett megbélyegzésére mi nem találunk kellő sulyos kifejezést, de **kell találni a rendőrségnek** kellő büntetést.

Hasonlóan botrányos eset történt e hó 10-én Zsolnán. A nevezett napon ugyanis több zsidó tanuló kövekkel és sárral dobálta meg a zsolnai plébánia templomhoz épült és a zsolnaiak előtt nagy tiszteletben álló kálvária-keresztet; és az egyik közülök a hallatlan botrányt istenkáromló szavakkal tetézte.

A zsolnai apátplébános jegyzőkönyvet vett föl a szörnyü botrány szemtanuival és megkereste a gimnáziumi igazgatóságot, hogy a szomoru esetet terjessze fel a magas miniszteriumhoz.

* **Az első visszautasitás.** A nagyváradi anyakönyvvezetői hivatalnál S. F. jelentkezett, hogy hirdessék ki B. R. asszonynyal. Az izraelita embernek azonban már volt egy saját fajbeli neje, aki jelenleg is él. Az ember azonban azt nem tudja igazolni, hogy első feleségétől törvényesen elvált, miért is az anyakönyvvezető a kihirdetést megtagadta s a házasodni akaró feleket visszautasitotta. Ez az első visszautasitás a nagyváradi anyakönyvvezető hivatalnál.

* **Halálozás.** Részvéttel vettük a következő gyászjelentést: Mile Otillia és férje Gyagyavszky Viktor, Buchman Mária és férje Lovas Dániel és gyermekei: Vilma és Dani, Buchman Lukréczia és férje Rostás Dezső és gyermekei Lajoska, Buchman Jolán, a magok, valamint Juhász György makói gör. kath. esperes-plébános mint testvér, ugy az összes rokonság nevében is fájdalomtelt szivvel tudatják a legjobb édes anya, anyós, nagyanya, testvér és rokon özv. Buchman Jánosné, szül. Juhász Juliának folyó évi november hó 13-án esteli 9 órakor, életének 64-ik évében, a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele s hosszas szenvedés után, történt gyászos elhunytát. A megboldogult drága halott földi maradványai ugyan e hó 15-én d. u. 3 órakor fognak Kis-Magyar-utcza 295. számu házától a gör. kath. vallás szertartása szerinti beszentelés után a zöldkerti sirkertben örök nyugalomra tétetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Nagyvárad, 1895. november 14-én. Béke hamvaira!

* **Jól él a nép.** Gyulai levelezőnk irja: A magyar Alföldön még IV-ik Henriket is felülliczitálják, a kinek bölcs axiomája az volt, hogy azon kell lenni, hogy vasárnaponkint tyuk jusson a nép fazekába. Nos hát nemcsak vasárnapra jut, hanem — hétköznapokra is. És a nép, fájdalom, ideiglenes, záros határidőre szóló jólétét a távozott földmüvelésügyi miniszternek kőszönhetjük, ki a mezőgazdasági statisztikának összeirását elrendelvén e hó 20-tól, a melynek egy rovatába az élő baromfiak is szerepelnek, a nép pedig alapos félelmet táplál, hogy ebből is adóemelés lesz s azért nyakra-főre vágják le a baromfiakat. Nincs kegyelem még a kegyeletesen ápolt kendermagos tyukoknak sem, mert az alföldi ember azt mondja, hogy legalább megeszi a tyukot s adót sem fizet érte. Az alföldi nép tehát nagyon, de nagyon jól él.

* **Óvonő választàs.** Nagylétán a megüresedett óvonői állomást f. hó 10-én töltötték be választás utján. — A vármegye képviseletében Szász Ágoston bizottsági tag jelent meg, ki is nevezett állásra 17 okleveles óvonőt jelölt. Ezek közül Szüts Etelka lett egyhangulag megválasztva.

* **Uj dalegylet.** Biharvármegye Szent-János községe férfi dalegyletet alakitott. — Az egylet elnökéül Szemes László ev. ref. esperest, jegyzőjéül pedig Kiss Dánielt választották meg. — Az alapszabályokat a jóváhagyás kieszközlése végett felterjesztették az alispánhoz.

* **Arany nyaklàncz és a balettánczos kisasszony.** Milyen becses volt, mennyi kedves emlék füződik hozzá, most tudja már mikor nincs. Kérte is sirva a rendőrbiztost, hogy keritse meg valahogy. Ugy történt, hogy szappanos lett a drága 32 forintos aranylánczs és letette Gaubek Margit balettánczos kisasszony a lavorba, hadd ázzék le. Időközben gyorsan próbára kellett menni és egészen megfeledkezett a lánczról. S mikor visszajött, nem volt sehol. Gyanus Szandicz nagypiacztéri korcsmáros cselédje Ökrös Zsuzsanna, ki a kisasszonyra takarit.

* **Állandó gazdasági tudósitó.** A földmüvelésügyi miniszter Tardy György berettyóujtalui lakos, földbirtokost a berettyó-ujfalui járás állandó gazdasági tudósitójává kinevezte.

* **Meglopott »gyolcsos-tót.«** Gáborják István nyugodtan aludt tegnap éjszaka Felső-Kis-Teleki-utcza 482. számu ház udvarán portékás kocsiján, nem is sejtve, hogy körülötte tolvaj ólálkodik. Pedig mig ő arról álmodott, hogy milyen szép haszonnal fogja eladni drága áruit, addig valaki a kocsi oldalát kivágva 100 forint áru parkettet és tarka vászont lopott el alóla, sőt még a csizmáját is elvitte a »gonosz.«

* **Olasz szüret.** Anconából jelentik, hogy ott az idei szüret rendkivüli kedvezőtlen volt, sok szőlős gazda tavalyi termésének tizedrészét sem szüretelte az idén. Azonkivül az uj bor minősége miatt is sok panasz hallatszik.

* **Henry czirkusza.** Ma este ismét szép számu közönségre számit Henry czirkusz igazgató. Ugyanis az érdekesnek igérkező előadás előtt és közben házi ezredünk kitünő zenekara hangversenyt rendez.

* **Halestély.** A Rimanóczy szálloda éttermében ma és minden pénteken halestély tartatik. A halestélyen Dula Miklós kitünő zenekara fog játszani. — Jó ételekről és italokról gondoskodik a bérlő,

Vonatok érkezési és indulási ideje
1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről **2·18, 7·08, 1·48,** 7·15, 3·42.	Budapest felé **2·14,** 8·38, **11·37,** 11·10, 2·22.
Kolozsvárról **2·19, 10·44,** 11.17, 8·00, 8·38.	Kolozsvár felé **2·20, 7·15, 2·06,** 3·58, 12·05.
Szegedről 8·30, 9·32, 5·30.	Szeged felé 4·25, **7·30,** 10·20.
Aradról 9·32.	Arad felé 4·25.
Vaskóh-Belényesről 11·05, **9·09.**	Belényes-Vaskóh felé **4·25,** 1·48.
Gyoma-Kótról 10·05, **8·00.**	Kót-Gyoma felé 6·55, 1·40.
Érmihályfalváról 8·10, **9·14**	Érmihályfalva felé 6·45, 4·35.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

Ezredéves kiállitás.

Ülés a miniszternél.

A mult napokban értekezletre hivta Dániel Ernő kereskedelmi miniszter, mint az 1896-iki ezredéves országos kiállitás egészségügyi és gyermeknevelési csoportjának elnökét dr. Harkányi Frigyes egyetemi tanár és főrendi házi tagot, továbbá a csoport kilencz elnökét: dr. Chyzer Kornél miniszterí tanácsost, dr. Csatáry Lajos egészségügyi tanácsost és dr. Tauffer Vilmos, dr. Högyess Endre, dr. Thanhoffer Lajos, dr. Müller Kálmán, dr. Kétli Károly, dr. Fodor József és dr. Bókay János egyetemi tanárokat, továbbá az egészségügyi csoport előadóit, csoportbiztosait és jegyzőit.

Miután Korányi tanár meleg szavakban megköszönte a miniszternek az egészségügyi csoport iránt tanusitott érdeklődését, *Dániel* Ernő egyenkint felkérte a csoport alelnökeit, kik egyuttal az alcsoport elnökei, hogy tegyenek jelentést a csoportjukban eddig történtekről.

A referatumok igen kedvezők voltak, és reményt nyujtanak az iránt, hogy a kiállitásnak ez az olyannyira fontos csoportja kellően lesz bemutatva. Csak egy momentum volt, amely kedvezőtlen lett volna az egészségügyi csoportra nézve, és ez az, hogy igen sok fontos egészségügyi objektum más szakmába vágván, ott jelentették be és hogy olyan testületek, melyek sokat mutathatnak be az egészségügy terén, saját pavillonukban állitanak ki.

A miniszter megigérte, hogy ezeket a bajokat orvosolni fogja annál inkább, mert az illető gyárosnak vagy testületnek a maga érdekében áll, hogy készitményeit az egészségügyi pavillont látogató szakember a többi e szakmába vágó kiállitási tárgyakkal összehasonlithassa. Igy kilátásunk van arra nézve, hogy jövő tavaszszal hazánk egészségügyi viszonyait hüen reprodukálva láthatjuk az egészségügyi, balneologiai, gyermek és mentő-pavillonban és a néprajzi faluban elhelyezett mintakórházban.

Kiállitási lakoma.

A kiállitás összes csoportjainak elnökei, előadói, jegyzői és bizottsági tagjai, valamint a kiállitás igazgatósága, müszaki osztálya, számvevősége és sajtó osztálya e hónap 16-án szombaton este 7 és fél órakor ismerkedő estélyre gyülnek össze a vigadóban.

A vacsorán Dániel Ernő kereskedelmi miniszter és Vörös László államtitkár is részt vesz. A lakomára való részvételi jegyeket a kiállitás igazgatósági épületében lehet megváltani.

Mezőgazdasági statisztika összeirása.

A polgármesteri hivatal az 1895: VIII. t.-czikkben elrendelt mezőgazdasági statisztikai összeirást megkönnyitendő a számlálást 5 csoportra osztotta. 1. A város belterülete. 2. A város tulajdonát képező házilag kezelt, vagy haszonbérbe adott földek. 3. A várad-olaszi volt közlegelő felosztott s jelenleg kisebb részletekben müvelés alatt álló területe. 4. Szőlőhegy. 5. A várad-velenczei határban levő szántóföldek.

Az összeirás ideje november 20—30.

Összeirást végzik: 1. *Rendőrkapitányi hivatal.* 2. *Vindisch* Márton. 3. *Horváth* Ferencz, a ki mivel nem városi hivatalnok, 2 forint napidijat kap. 4. *Markus* János. 5. *Kassay* István. Számlálásnál segédkező ügynökök leszneк 2 frt napidijjal: *Sándor* Alajos, *Magdics* Károly, *Horváth* Géza, *Sólyom* Gyula és *Gulyás* Gyula.

Nevezetteknek folyó hó 16-án délelőtt a városháza tanácstermében tartandó értekezleten fogja a polgármester a szóbeli utasitást megadni.

IRODALOM.

»Árpádházi Boldog-Margit élete.«

Legendák és egyéb történeti kutfők nyomán irta Demkó György hittudós, egri érseki lyczeumi hittanár. Érsek-főpásztori engedélylyel. Budapest, 1895. Ára 2 forint.

Kedves és értékes könyv. Kedves már csak tárgyánál fogva is; hisz annak életét tárja elénk, ki a magyar nemzet legnemesebb hajtásának, a királyi Árpád háznak éke, lilioma volt. A szüz király leányról van benne szó, ki önmegtagadásban, fensőbb czélokért küzdve és áldozva élt mai székesfővárosunk kies pontján, a róla nevezett Margit-szigeten. Kedves továbbá irályánál, elöadásmódjánál fogva is, mert amit a régi oklevelek szárazon, az életiratok elmélkedőleg beszélnek el, oly szépen mondja el, hogy épül ugyan az ember olvasása közben, de korántsem unatkozik. De nemcsak kedves, hanem értékes is e mü. Meg van benne — ami bármelyik történeti mü becsének első kelléke, — minden Boldog-Margitra vonatkozó adat. Meg van ez adatok birálati fölhasználása. Semmit valóságul nem hirdet, a mire hiteles tanui nincsenek, a tévedéseket kiigazitja, véleményeit okadatolja. — Városunkban is számosan vannak, kik Margit nevét viselik, ezek égi pártfogójuk élte sorsát, mások, kik a léha olvasmányok helyett az épületes, de nem untató dolgokat kedvelik, egy nagy léleknek földi pálya futását ismerhetik meg belőle.

Felhivás előfizetésre.

Azon gyöngéd figyelem, melyben ugy az olvasóközönség, mint lapjaink jelesei, — Magyar Állam, Magyar Szemle, Religió, Hitvédelmi Folyóirat, Budapesti Hírlap, stb., stb. — pár évvel ezelőtt megjelent »Falusi képek« czimü népies elbeszéléseimet részesitette, bátoritott fel arra, hogy egyik-másik lapban azóta megjelent elbeszéléseim egy részét ismét összegyüjtve: *„Tövisek és Rózsák“* czimen sajtó alá rendezzem. A »Tövisek és Rózsák« tartalma a következő lesz:

Az erdő Madonnája. — A csavargó. — A boszu. — A nyomor családja. — A vak hárfás. — A kápolna. — A boldog halál. — Holtak halma. — Hulló lombok. — A nemzetes ur. — A kaloda. — Szinészet Csippánházán. — Gomba András boszuja. — Katona koromból. — A furcsa lakodalom. — Hogyan lettem háziur. — A lélekfogás. — Laczi bácsi vadászkalandja. — Az elfutott pecsenye. — A sonka.

Mint az elbeszélések czime is mutatja, ezek mindmegannyi, a népéletéből vett történetek. részint komoly, részint kedélyes irályban előadva. Nem szándékom ezeknek magasztalásába bocsájtkozni, legyen szabad azonban tájékozásul annyit megjegyeznem, hogy azok egyikéből sem hiányzik az erkölcsi alap, az erkölcsi czél, mert mindegyike vagy valamely erényt dicsér, vagy valamely bünt ostoroz, vagy emberi félszegséget tesz nevetség tárgyává; szóval: Föltalálható bennük a vallásos, a szép, a jó, a kellemes az erkölcsösen mulattatóval, s igy nemcsak a müvelteknek, de a falusi polgároknak is átadható, mint kedélyderitő és szórakoztató olvasmány.

Munkám folyó évi deczember hó végén fog megjelenni s 12—14 ivre fog terjedni tizenhatodrét alakban, lehetőleg elegáns kiállitásban.

Ára füzve 1 frt; diszkötésben 2 frt.

Minthogy a mü tetemes pénzkiadást vesz igénybe, tisztelettel kérem munkám nagyérdemü pártolóit, ugymint az irodalom barátait, hogy megrendeléseiket levelezőlapon, esetleg az előfizetési pénzeket utalványon, legkésőbb november hó végére méltóztassanak nevemre beküldeni, hogy a nyomatandó példányok mennyisége felől előre tájékozhassam magamat.

Kelt Tüskevároit (Veszprémmegye) 1895. november 1-én. *Nemes Antal,* káplán.

MULATSÁG.

Jogász pickenik. Csak olyan gyenge ne volna a tollam, csak tudnék irni szépen, igazán! Lerajzolnám azt a kedvas kis társaságot, mely tegnap este olyan kedélyesen, olyan fesztelenül mulatott a »Zöldfa« nagytermében Lerajzolnám, hogy más is gyönyörködjék benne, más is élvezzen, mint ahogyan mi élveztünk. Azok a folytonosan mosolygó vidám leányarczok, az az ifju tüz, melylyel jogászaink forogtak a parqueten, olyan harmonikus volt. Olyan édes, lelkesitő-érzést keltettek a szemlélőben. Lelkesitőt, biztatót, hogy az a tüz, az »erő« máshol is fog érvényesülni. Ilyen este irhatta Garay azt a szép kis versét:

Ifjuságnak bűvös, édes szép kara,
Mily igéző hajnalodnak bibora!
Benned minden: harmat, illat és virág,
Rózsaszinben mosolyog a nagy világ!

Nyolcz órakor kezdett gyülekezni a társaság, s fél 9-kor Rácz Jóska rázenditette az első polkát, melyet mindjárt kitünő kedvvel táncolt a két év után találkozott társaság. Az első négyest, melyet Puskás Béla rendezett, 20 pár táncolta. 11 óra után Czeglédy Sándor jó konyhája üditette fel a mulatókat, s tette lehetővé, hogy azon vigan köszöntsék a pirkadó hajnalt.

Jelenvoltak:

Urnők: Böszörményi Gézáné, Géczy Lajosné, Ficzek Lajosné, Hegedüs Dezsőné, Király Ilka, Makay Pálné, Sebestyén Lajosné, Steiner Árminné, Szokoly Tamásné.

Leányok: Böszörményi Tilda, Ficzek Mardit, Czeglédy nővérek, Géczy Irén, Győrffy Linka, Baghy Nóra és Margit. Hegedüs Irén, Steiner Kornél, Király Klára, Tóth Margit, Szokoly Ilona, Sebestyén Edit, Vári Szabó Margit, Zatureczky Paula stb. stb.

A viszontlátásig!

Tiz kolon estély. Keledy Józsefné urnő védnöksége alatt egy uj elegáns kolon társaság alakult, mely f. hó 16-ától kezdve 10 szombaton keresztül kétségen kivül vig estéket fog a »Zöldfa« nagytermének parquetjén tölteni. A mulatságot rendezők a következő meghivót küldték szét:

Keledy Józsefné urnő Ő Nagysága védnöksége alatt f. hó 16-án a »Zöldfa« szálloda nagytermében megkezdődő s folytatólagosan, minden szombaton este 8—12 óráig megtartandó tiz kolon-estélyre T. urat és b. családját tisztelettel meghivja a rendezőség. Fizetési feltételek: Egy személy egész idényre 6 frt. Egy személy egy estére 1 frt. Tánctanitó Neufeld Béla.

REGENY-CSARNOK.

Párbajhős.

Regény.

— Irta: **Rostkovicz Arthur.** — 8

(Folytatás.)

A megválasztott képviselők névsorában Kápolnay Tamás gróf neve is benn volt, kit közfelkiáltással választott meg a pleskutczai kerület.

Már másnap délelőtt egy küldöttség adta át a megbizó-levelet, a szeretett képviselőnknek! Muki báróval élükön, ki a küldöttséget meg a pályaudvaron elcsipte, s aztán bérkocsikon a «Pannónia»-ba vitte, hol Kápolnaynak elegáns szállása volt.

A megbizó-levél lelkes éljenzés és talpra esett beszéd kisérletében lett átadva, mit Kápolnai szerényen el is fogadott. Utána következett az elmaradhatatlan bankett, melyen az uj képviselő állásfoglalásáról szerényen nyilatkozott. A lelkes pohár köszöntők egy mástérték. Persze Muki báró is ott volt, ez magától értetődik ő már ismerte a csinját — binját, hogy miképpen kell bánni a választókkal.

A mandátumot hozó küldöttséget aztán megjáratta három napig a fővárosban; elvitte őket szinházba, orfeumokba, mulatóhelyekre, s mulatott velök hajnalig, ugy hogy a küldöttség tagjai nem győzték a kerületben dicsérni a pesti fogadtatást.

Bele is került ez Kápolnaynak egy pár ezer forintjába. No, de ez csekélység volt a dusgazdag nábobnak, kinek nagyon megtetszett az uj élet változatossága, s nagyon megszerette az önzetlen Muki bárót, kinek mindezt köszönhette.

Éppen a reggeli lapokat olvasta, mikor Muki bárót jelentette be a szolga.

Elébe sietett, s szivélyesen rázta meg kezét.

A poczakos báró nagyokat fujt, s hanyagul dőlt az ottománra.

— Képzeld csak barátom, peticziót adtak be az én megválasztatásom ellen; nem vakmerő szemtelenség ez?

— Valóban?! . .

— No de lesz gondom rá, hogy a biráló bizottság igazolja mandátumomat!

Szivarra gyujtottak.

— No Tamikám, hogy tetszik az uj élet? Ugy — e többet ér az indiai tigris vadászatoknál?

— Ugy gondolom magam is.

— Meghiszem azt! de azért csak maradjunk a vadászatoknál is, melyeket itt is megtalálsz, csak hogy megforditott alakban.

— Hogy értsem ezt? Te rejtélyekben beszélsz!

— Ugy hogy most te lettél a felhajszolt vad, s vadásznak rád a legbájosabb vadászok Amor nyilaival. Ez a régi vadászatnak mindig uj neme pedig egy csöppet sem veszedelmes reád nézve mert elejtésed nem halállal, csak egy kis fogsággal jár; megbékózzák a kezedet hymen rózsaláncaival, s összekötnek egy életre vadászoddal. Ezzel pedig egy jó summa hozomány is jár ám! Szerencsés ficzkó te! — jól kihasználhatod a legénységedet, ha van annyi eszed, mint nekem volt.

— Hát te házas ember vagy?

— No igen, már két éve. Te ezt nem is tudod? Majd bemutatlak a feleségemnek; szép asszony, nagyon szép. Nagy hozományt, milliós örökségekre való kilátást kaptam vele kopott hétágu koronám megfényesitésére. Megmentettem az elárvereztetéstől ősi kastélyomat, mandátumra tettem szert s a közügyek terén kifejtett buzgalmam elismeréseül különböző rendjeleket kaptam a többi közt Milántól, ki jó czimborám volt, a Takoma — rend nagy keresztjét.

— Igaz. Muki, én ma egy estélyre meghivót kaptam, de nem ismerem az illetőt, talán te felvilágositást adhatsz nekem.

— Ki küldötte?

— A nevét elfelejtettem. De mindjárt megkeresem. Legy egy kis türelemmel — szólt és a második szobába távozott.

— — Bizonyosan Morágyi grófnő hivta meg. Pompás egy asszony; a főnemes fiatal emberek utolsó iskolája a nősülés előtt.

(Folyt. köv.)

TÁVIRATOK.

A nyitrai mandátumot igazolták.

Budapest, nov. 14. (Saját tud. táv.) A nyitrai hallatlan visszaélésekkel, fenyegetésekkel, vesztegetésekkel kierőszakolt képviselőválasztás sorsa eldőlt tegnap este a IV. biráló bizottságban. A birálat során beigazolva lett, hogy 345 Zichy-párti választót visszautasitottak és ellenjelöltje, Janics csak 76 szótöbbséggel választatott meg, — a biráló bizottság azért **Janics megválasztását igazolta.** Ez forduló pont lesz az ellenpártban, mely eddig nyugodtan türte az erőszakoskodást. A határozat még a liberálisokat is meglepte.

A nemzeti párt szervezése.

Budapest, november 14. (Saját tud. táv.) A nemzeti párt legközelebbi szervezkedő gyülését Verseczen tartja meg.

Uj főrend.

Budapest, november 14. (Saját tud. táv.) Pap Gábor püspök helyébe a főrendiházba az ancienitás alapján Szász Domokos erdélyi püspököt hivják be.

Jelölés Stomfán.

Budapest, november 14. (Saját tud. táv.) Prileszky kerületében jelöltül a nemzeti párti Lessko kanonokot is emlegetik. Nem valószinü Lessko fellépése, mert a néppárt itt erős pozicióval bir.

Gazdasági kiegyezès Ausztriávai.

Budapest, nov. 14. (Saj. tud. táv.) Az orsz. m. gazdasági egyesületben ma kezdettek meg az Ausztriával való kiegyezésre vonatkozó tárgyalások. Az előadói javaslat a közös vámterület elvét proklamálja, de messzemenő agrarius követeléseket támaszt.

Képviselők affairèjai.

Budapest, nov. 14. (Saj. tud. táv.) Fegyverbirósági határozat alapján ma állottak szemben egymással Pulszky Ágost és Szentiványi Árpád.

A párbajfelek ma délelőtt 10 órakor megjelentek a Ferencz József-laktanyában, itt felállittattak a Szentiványi Árpád az adott lépésre megtette az avance-ot, de a lövési időn belül szintén megtette az avancze-t, de szintén nem lőtt, mire a segédek az ügyet befejezettnek jelentették ki.

A segédek felszólitásának, hogy a felek béküljenek ki egymással, Pulszky és Szentiványi eleget tettek. Pulszky egyuttal azt is kijelentette, hogy a Szczitovszky alispánról tegnap elmondott megjegyzése semmiféle személyes sértő éllel nem birt.

A másik affaire Vajay István és Kubinyi Géza között történt.

A mai ülésen Papp Géza polemizált Ragályi Lajos beszédével. E közben Papp Géza czitálta: »Ragályi képviselő ur azt mondta, hogy a mi pártunk erkölcsi . . . erkölcsi . . . »halott«, segitette ki Vajay az adakozó Papp Gézát.

Kubinyi Géza erre fenyegető mozdulattal Vajay felé igy szólt: »Hallgass, mert ki leszel porolva.«

Vajay erre igy replikázott: »Az ilyen kutyaugatás nekem nem imponál.«

Ezután Kubinyi Géza kiment a folyosóra és allarmirozta hiveit. Münnich Aurél beüzent Kodor terembiztostól Vajayhoz, hogy menjen ki. Vajay visszaüzent: »Aki vele beszélni akar, az őt itt a házban megtalálja. Pár pillanatra Vajaynak Kodor terembiztos a következő czédulát adta át:

Főtisztelendő ur!

Uraságodat illető ügyben beszédünk van önnel. Sziveskedjék a Házból való távozása előtt alkalmat adni, hogy beszélhessünk vele. Budapest, 1895. november 14-én. Gajári Ödön Münnich Aurél nevében is!«

Erre megtörtént a találkozás. Vajay kijelentette, hogy ha Kubinyi kijelenti, hogy ő nem akarta sérteni, akkor hasonló kijelentésre kész. A segédek erre felükkel tanácskoztak, majd ujból megjelentek Vajaynál és feltétlen elégtételt követeltek, amit Vajay elfogadott. Gajári és Münnich pedig Kubinyi Gézához levelet intéztek, amelyben reá nézve az ügyet befejezettnek jelentik ki, de egyuttal megsértik Vajayt. Vajay módot fog találni, hogy e sértésre méltóan válaszoljon.

A zágrábi zászlósértés.

Zágráb, november 14. (Saját tud. távir.) A tartománygyülés interpellácziós könyvébe Frank képviselő interpellácziót irt be az egyetemről kizárt diákoknak Zágrábból való kiutasitása dolgában, továbbá az iránt, hogy az október 16-án kelt királyi kéziratot Zágráb városához miért nem a bán jegyezte ellen, s hogy volt-e annak tartalmáról előzetes tudomása. Jovanovits képviselő pedig az iránt fog interpellálni, hogy miért beszél a kézirat csak horvát nemzetről s miért nem szerb-horvát nemzetről.

Közgazdaság.

Mivel mozdithatjuk elő a gabona bokrosodását?

Mindenki előtt ismeretes a graminácеák hova gabonaféléink is tartoznak, azon hajlama s képessége, hogy egy magból ugyan nem közvetlenül, de közvetve a gyökér feletti első bütyökből több szálat hajtanak. Kivételesen s csak a legkedvezőbb körülmények hozzájárulásával ezen mellékhajtások 50—60-ra is emelkedhetnek. Itt első sorban az a kérdés merül fel, kivánatos-e a termés-eredmény fokozása czéljából a bokrosodást rendelkezésünkre álló minden eszközökkel mintegy erőszakolni. Miután a tapasztalás azt mutatja, hogy csak igen ritka esetben — a legkedvezőbb időjárás mellett — fejlődnek ki teljesen a mellék kalászok, nem tanácsos a fősulyt egyedül ezekre fektetni.

A bokrosodás folyamának elősegitésében a főszerepet játsza a mag minél sekélyebb letakarása, a talaj kövérsége s a kedvező idő, — mellékes dolog a föld előzetes jó megmunkálása. Első sorban emlitettem a sekély takarót azért, mert legyen a föld bármily jó s az időjárás bármily kedvező, a lerakott mag mindenkor mélységének arányában veszit bokrosodási képességéből. Már maga a természet ujjmutatással szolgál arra, hogy a magnak nincs szüksége mély elhelyezésre a földben. Ki ad takarót a mező és erdő milliárd növény magvainak? s nem-e kelnek ki a vadonban takaró nélkül a legnagyobb magvak is? — például a makk, gesztenye és dió. — De a gazdának nem kell e tapasztalás szerzése végett a messze távolba elvándorolnia, — közvetlenül szeme előtt megy végbe ez a proczessus saját földjén is. Ki nem ismeri az árva buzát s ki nem tapasztalta, hogy ez minden vetett magnál leghatalmasabban szokott megbokrosodni? Ebből látható, hogy a magnak tulajdonképen csak annyi takaróra van szüksége, a mennyi föld nagyobb esők után rátapad, — kikelés után az életfunkcziókat nagy részben a gyökér veszi át és közvetiti.

Hogy a növény föld feletti szerveinek képzése s átidomulása mindenféle fiziologus befolyásoktól függ — világosság, villanyosság, hő közvetlen napfény, fényszinek, nedvesség, éleny, széneny, légeny s talán még más eddig ismeretlen atherikus anyagok — nem szükséges emlitenem.

Hogy mégis kulturnövényeink magvait föld alá helyezzük, annak okát abban találjuk, hogy szárazság idején biztositanunk kell azokat a rovarok és madarak ellen, s hogy kevesebb nedvesség mellett is kikelésüket siettessük.

Sok gazda, számitva gazdag bokrosodásra mag megtakaritás czéljából ritkábban vet a kelleténél, mert az is igaz, hogy a ritkább vetés minden esetben jobban bokrosodik, mint a sürü. Mindamellett ez a számitás mindig nagy rizikóval jár, amennyiben nem tudhatjuk, kedvező vagy kedvezőtlen lesz — az időjárás gabonánk bokrosodási stádiumában. De arról sem szabad megfeledkeznünk, mit már előbb is emlitettem, hogy a mellékhajtások csak ritkán fejlődnek ki kellőleg s ilyenkor a mag eleje rovására bőven csorog a rostából a rostaalj. Ez oknál fogva igyekezzünk sürübb vetés által az anyakalászokat szaporitani s ne bizakodjunk a csalóka mellékhajtásokban.

A gazdaságban semmi sem oly kicsiny, mi az okos gazda méltánylását nem igényelné s nem érdemelné. A bankár forintokból rakja össze milliói t, a gazda krajczárokból csinál forintokat. Adde parvum parvo, fiet cumulus.

N.-Várad, 1895. november.

Rimler Pál.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. november 13.

Budapest, november 13. I. Készáruüzlet. Buzát ma mérsékelten kináltak, a vételkedv kedvező volt és szilárd irányzat mellett 15.000 q. hazai buza kelt el 5 krral ol, csóbb árakon vásároltak.

Tiszavidéki 300 q. 81 k. 7.17 frton.
Idegen buzákból bolgár buza 75 k. 5.88 frt.
Rozs irányzata emelkedett, ára 6.40 frt.
Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu
Zab irányzata szilárd. Elkelt 100 q. 6.20 frton.

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért ¼ centes árhanyatlást jelentett minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 4—5 krral javultak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.98—6.99 frt, rozs tavaszra 6.39—6.34 frt. tengeri 1896. máj.—juniusra 4.57—4.59 frton, zab őszre 6.09—6.07 frt, káposzta-repcze szeptemberre 10.85—10·90 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 7.29—7.31 frt, buza tavaszra 6.95—6.91 frt, rozs tavaszra 5.33—5.35 frt. rozs tavaszra 6.24—6.43 frt, tengeri október—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. május—juniusra 6.——6.02 frt, zab őszre 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 4.57—4.59 frt, káposztarepcze szeptemberre 10.85—10.90 frt, káposztarepcze augusztus—szeptemberre 10.85—10.90 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, nov. 11 Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendü: 56—57 kr.; közép: 54—57— kr.; Fiatal nehéz: 54—55 kr.; Fiatal közép 54—55 kr.; Fiatal könnyü 00—00 kr: Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr; könnyü 00 -00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. november 14-én.

Magyar aranyjáradék 4%	119 75
Magyar koronajáradék	98.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	123.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	100.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.50
Italmérési jog megváltási kötvény	99.50
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	97.75
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	159.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	138.—
Osztrák járadék papirban	98.50
Osztrák járadék ezüstben	98.50
Osztrák járadék aranyban	119.50
Osztrák korona járadék	94.50
1860. osztr. államsorsjegyek	149.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1030.—
Magyar hitelbank részvény	435.—
Osztrák hitelintézet részvény	368.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	356.50
20 frankos arany (Napoleond'or)	960.—
Német birodalmi márka	59.25
London vista	121.—
Paris vista	48.—
20 márkás arany	11.81

Czirkusz Henry.

Ma pénteken, november 15-én
esti 8 órakor
második
HIGH-LIFE.
Az előkelő közönség találkozója
egybekötve a helybeli teljes
katonai zenekar
hangversenyével
karmesterének személyes vezénylete alatt.
A hangverseny kezdete 7½ órakor.
Bövebb értesités a falragaszokon!

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.